

VERKLARING
VAN EENIGE VLAAMSCH E WOORDEN
EN UITDRUKKINGEN.

A

- Aalbak. Groote kuip met mestgier; aalkarteel.
Aardmijdig. De aarde vermijgend, schuwend.
Aarzelen. Achteruitgaan.
Adeste. Eerste woord van een latijnschen kerkzang. Beteekent:
Weest aanwezig.
Afveuren. Afsnijden met geweld.
Akkoord. 't Is in akkoord: Werkt rap! In akkoord maaiend,
weet men bij voorbaat hoeveel men voor het gansche werk
zal ontvangen, en arbeidt dan natuurlijk veel vlugger dan
in daghuur.
Alsan. Altoos, gedurig, onophoudelijk.
Auwe. Aar, Auwblauwblom. Korenblom.

B

- Baai. Bruinrood paard.
Baaide. Bruinrood.
Bakelen. Bakeren, heeten, warmen.
Ban. Huwelijksban, gebod, roep. Eer men trouwt wordt men
driemaal in de kerk geroepen. Zoo krijgt men zijn eersten,
tweeden en derden ban.
Barmenwijze. Opgehoopt. (barm = berm.)
Bedijgen. Worden, opgroeien.
Beeweggaande. Ter bedevaart gaande.
Beeten. Zich neerzetten, gezegd van vogels en vliegende insekten.
Beier. Bes. Vgl.: beiers van een rozenhoedje.
Beieren. Beiers vormen.
Beletten. Bekijken.
Berd. Bord, plank.
Berdelbaan. Plankenweg.
Bijze. Regenbui.
Blaaiierblekken. Schitterend glanzen.

- Blare. Naam eener koe die blaarde is, die witte vlekken heeft.
 Blesse. Naam eener koe. Eene blesse is eigenlijk een witte haarlok op den kop van een paard, koe of konijn.
 Bleuzerke. Blozend kind.
 Blutsen. Kneuzen. Blutseblauwen: Blauw zien door bekomen kneuzingen.
 Boever. Paardenknecht.
 Bokkelen. Hard en herhaaldelijk botsen.
 Bolder. Die met den bol speelt.
 Bollen. Op zichzelf ronddraaien.
 Booter. Een man die vlas boot. Vlas booten is met zware houten boothamers de zaadbollen van het vlas afkloppen.
 Bosse. Naaf van een wiel.
 Boutstille. Stil zonder de minste beweging. Vgl: boutrecht.
 Brobbelbrobbelen. Borrelend opstijgen van zeepbellen.
 Buischen. Slaan dat het klinkt.
 Bulten. Uitbulten; uitsteken; uitzwellen. Opspringen van een bok.

D

- Daver. Koortsachtig beven.
 Deluwen. Verbleeken.
 Derf. Bleek, doodsch. Dervigheid.
 Dobbedobbe. Klanknabootsend woord. Vgl.: dobberen: op en neder gaan.
 Doef. Doefdof. Zwoel, smachtig, bevangen.
 Dol. Driftig en hardnekkig aan het werk.
 Doom. Damp.
 Dop. Snuifje.
 Doppen. Met snelle beweging toesteken, neerleggen, betalen.
 Douw-douw-douwke. Douwlied. Wiegelied.
 Douwen. Al zingend in slaap wiegen.
 Dretsen. Met geweld en stampend draven.
 Dries of driesch, klaverdries. Weide in zaailand, hier in een klaverland veranderd.

Druistig. Haastig, onbezonnen, stormachtig, ongestuimig.
 Duitsche hoornen. Rondreizende muzikanten heet men in Vlaanderen Duitsche muzikanten. Vgl. Engelsch: a German band.
 Dwerelen. Dwarrelen.

E

Eenbareljk. Gestadig, onophoudelijk.
 Eendelijk. Zeer, uitermate.
 Eeuwig. Zeer, uitermate.
 Elsen. Els.
 Entwaar. Ergens.

F

Fleeuw. Flauw, laf.
 Fraai. Braaf.

G

Gabbe. Kerf, opening.
 Geknord en geknuit. Geknoest, geknobbeld.
 Gepolkt liggen. In zijn polk of leger liggen. Polk: Kuil, leger, nest.
 Gerre, gerreken. Garre, spleet.
 Gerrebekken. Schertsen, schimpen.
 Gers. Gras.
 Geschemel. Geschemer.
 Gevierig. Vurig, zeer vlijtig.
 Gezapig. Zonder haast, voortdurend.
 Gezoef. Geronk, gegons, gesnor.
 Gletsen. Glijden, uitglijden.
 Goele. Eenvogel.
 Groeze. Loof.

H

Hekken. Vierkante houten bak waarin men het vlas steekt om het te laten roten; ook *benne* genoemd.
 Helgetaald. Hooggetaald. Met helle, hooge stem.
 Helmen. Galmen, weergalmen.
 Herel. Vlashalm, stengel.
 Hil. Heuveltje, Molenhil = molendam.
 Hof, het. De hofstede; de hoeve.
 Hofje, de hof. Kring rond maan of zon.
 Horken. Luisteren.
 Hul, boomenhulke. Groep.
 Hut, looverhut. Groep bladeren en takjes.

I

Inklop. Het kleppen der klok onmiddellijk vóór het beginnen van den dienst.
 Insch. Einsch, engsch: Zeer nijdig, gemelijk, grijnig.

K

Kakkernest. Kakerd, nestkuiken.
 Kalle. Ekster.
 Kap. Mantelkap.
 Karier. Karreweg.
 Karteel. Zeer groot vat om aal of mestgier te vervoeren. Z. Aalbak.
 Kebbeke. Lieveling.
 Keilen. Meeuwen keilen; vliegen op het water op en neer als gekeilde steenen.
 Ketteren. Scherp weergalmen.
 Klabetteren. Hard kletteren, klinken.
 Klakke. Pet.
 Klammen. Klam, vochtig worden.
 Klaverdries. Zie Dries.

- Kletsen. Slaan, stampen. Klets op de kluiten. Stamp op de aardkluiten.
- Kletteren. Fel glinsteren.
- Kloef. Klomp.
- Kluit. Muntstuk: centimes.
- Knijzer. Lastige, steeds vragende, kwelzieke jongen.
- Kogel. Wereldbol.
- Koningventje. Knaapjes in koningen verkleed. (Driekoningendag).
- Koordeke. Het korte koordeke trekken. Kort spel spelen, gauw met iets gedaan maken.
- Korenwee. Zie Wee.
- Koteraar. Haak, pook, stookijzer.
- Kremper, Krimper, iemand die kouwelijk is.
- Kriepen. Klagen.
- Kroppen. Kroonhalzen: een hoogen krop, een hooge borst zetten; een trotsche houding aannemen.
- Krote. Klodde, vezelachtige afval van gezwingeld vlas.
- Kwapérteken. Guitje, deugnietje.

L

- Labeuren. Het land bearbeiden.
- Laf. Zwoel, bevangen.
- Lap, lappen. Oorlappen van een pet.
- Lapken. Zeeverlapken, morsdoekje, slabbetje.
- Lappeke. Geweven stuk.
- Lee; ter lee komen. Op zijn prooi terugkomen.
- Leem of leme. Gebroken houtachtige deeltjes, afval van gezwingeld vlas.
- Leie. Leielanden. Vlaamsche rivier, waar de beste vlassen wit geroot worden. Andere wateren geven slechts een blauwe kleur. De Engelschen, die de vlaamsche vlassen opkopen, noemen de Leie: the golden river, de gouden rivier.
- Lijze. Stil, zacht.
- Locht. Lucht.

Loog. Zeepwater.

Lutsen. Wiggelen, zacht heen en weer bewegen.

M

Malemijzelen. Malen al mijzelend. Mijzelen: Brijzelen tot zeer
fijne stukjes.

Meisen. Meid.

Mijde. Blood, omzichtig, schuwend.

Moer. Modder, moeras, slijk. Glets in de moer: Glijd uit in
het slijk.

Monkelen. Glimlachen.

Moorelen. Schreeuwen.

Muit. Kooi, kevie.

Muiten. Ruien, zijn vëeren verliezen.

N

Nersch. Nesch, vochtig, natachtig.

O

Ovenbuur. Ovenhuisje.

Over. Vóór.

P

Palm. Water van gewijden palm. Wijwater met een gewijden
palmtak rondgesprenkend.

Peem of peme. Wortelen van hondsgras.

Pelder. Ongepelde aardappelen.

Per, te per. Hol over bol; op het hoofd met de beenen in de
lucht.

Pikke. Zeis. Pikken. Maaïen.

Pinten. Tooien, versieren.

Post. Dienst. Trien diende tot nu toe als meid, voortaan zal ze
in Piers winkel staan.

Preusch. Preutsch, fier.

R

- Rampen. Overkomen van rampen. Zijn deel bekomen in wat er rampt: Zijn deel krijgen van de overkomende rampen.
- Reesemen. Rechtreesemen. Ritsen, aaneenrijgen.
- Reis en reis. Rakelings langs.
- Reke. Rij. Rekewijs. In eene rij achter elkander.
- Reuzelen. Door den wind bewogen worden zoodat er graantjes uitvallen.
- Rildheid. Rankheid, slankheid.
- Rondeke. Vgl.: Rondje bier, rondje wijn. Een rondje geven, een gezelschap trakteeren. Fransch: tournée. Rondeke lachjes: Allemaal op lachjes onthalen.
- Ronk. Gonzende, zware nagalm.
- Rooi. Met veel rooi. Met veel moeite.
- Roters. Werklieden die het vlas roten; in 't water steken, uit-trekken, kapellen enz.
- Ruifel, Groote houten schop, dienende vooral om graan te scheppen.
- Ruttelen. Ratelen.

S

- Schêen. Scheiden. De voeten schêen: de versvoeten scandeeren.
Scheiden, heengaan.
- Scheers. Scheermes.
- Schel. Aardschol, schroode aarde die met den ploeg afgesneden en omgekeerd wordt.
- Schelvers. Werklieden die vlas of koren schelven, in schelven zetten.
- Scheute. Onverwachts opkomen van den wind.
- Schier. Zwaar stuk hout uit een houtmijt.
- Schijveren. Snel op zichzelf ronddraaien. Iets op zulke wijze werpen, dat het snel op zichzelf ronddraaid.
- Schijverzingen. Al schijverend, snel ronddraaiend, zingen.

Schingen. Schijnen.
 Schobben. Wrijven.
 Schoetjes. Vlaamsch schoe, voor schoen.
 Schremen. Weenen, schreien.
 Schuifelen. Fluiten. Schuifelaar. Fluiter, zanger, vogel.
 Schuift! Van schuiven: Uit den weg!
 Slierhanden. Afslieren, neerglijden, terwijl men zich met de
 handen ergens aan vasthoudt: hier, aan de kabels.
 Slijters. Werklieden die het vlas slijten: met de handen uit den
 grond rukken.
 Smidje-smee. Naam van den guitigen held eener volksvertelling.
 Hier schertsend op het smidsdochtertje toegepast.
 Smoor. Damp, mist.
 Snebbeke. Kleine snip.
 Snebberbekje. Snaterbekje.
 Snok. Op snok. Op maat.
 Speieren. Sterk glanzen, glinsteren. Bespeieren. Speierboog.
 Speierspiegel. Speierdauw. Glanzende boog, spiegel,
 dauw.
 Speiten. Spatten.
 Sper. Spar.
 Spoelen. Stroomen.
 Spokken. Knetteren, opknetteren.
 Sprietelen. Vorksgewijze uitschieten en zich vertakken. Stralen.
 Sprietelstralen. Schijnen zoodat de stralen zeer zichtbaar zijn.
 Staantje. Wat dient om te ondersteunen; hier de staf van het
 vaantje, de bloemdragende stengel.
 Steeg. Wat weerstand biedt, wat moeilijk over- of doorschuift.
 Stekken. Gretig grijpen.
 Sterre. Naam van een koe. Sterre. u slaat er het kalf te zwaar,
 'k zie 't, ge gaat er naar. Ik zie aan uw lastigen gang, dat
 het dragen van uw kalf u den stap belemmert.
 Stokkeblet. Oostendsch: Blak, windstil, volkomen stil.
 Stoveke. Kachelkje.
 Straffelen. Zijn uiterste kracht inspannen.
 Streuvelen. Verward oprijzen, rechtstaan.

Stuipen. Buigen.
 Stuit. Snede brood, met of zonder boter.
 Stuk. Veld, akker.

T

Teerlingventje. De man die met dobbelsteenen en noten rondleurt.
 Temper. Beslag om wafels te bakken.
 Tenden. Uitgeput van krachten; afgemat.
 Terd. Trede. Terden. Treden, den voet stellen.
 Tjaffelen. Saffelen, struikelen, strompelen, veroorzaakt door plotseling geweld.
 Tjoeleke. Liefje.
 Ton. Toen, dan.
 Toog. Toonbank. Hij dopt zijn stuivers op 'nen houten toog. Het klinkt, alsof hij ongaarne, luid zijn stuivers op een houten toonbank tellend, betaalde. Zie *Doppen*.
 Trappeke. Het trapje van het stadhuis. Wij trippen van het trappeke: Wij komen getrouwd van het stadhuis.
 Tronk. Struik.
 Tuischen. Dobbelen.
 Tuiten. Schreeuwen van schrik.
 Tweerskes, van Dwars over.

U

Uitblaaieren. Uitbranden, ophouden te glanzen.

V

Verlaan. Met veel bezigheden overladen.
 Verronken. Uitgalmen, wegsterven.
 Verscheên. Afzonderlijk, van elkander gescheiden.
 Versleukeren. Verslensen.
 Verwezen. Misprezen.
 Vier. Vuur.
 Vunzen. Aangeglommen zijn zonder te branden.

W

Wakte. Wakheid, vochtigheid.
 Walewiepen. Piepen, langtrekkend en valsch.
 Wat. Wattēn.
 Wee. Weide.
 Wegel. Weggetje, pad.
 Wegkrampen. Weggekrampt. Door krampen vergaan.
 Weidenzang. Wijmenzang, zang van teenwilgen, wijdauw
 Weren. Verwijderen.
 Wikkelspel. Wikkelen: wiggelen, snel heen en weer bewegen.
 Wonne. Hoog genot, groote vreugd.

Z

Zabberzeurig. Kwijlend en lastig.
 Zakkenvulder. Die zijn eigen zakken vult met andermans goed.
 Zeem. Honig.
 Zeemen. Slepēd en vleiēd spreken.
 Zeer; zeere. Snel, vlug.
 Zeisen. Zeis, zein.
 Zerp. Zuur, bitter.
 Zeupe. Teug.
 Zinderen. Lang en hevig sidderen.
 Zinderezinden. Verdubbeling van zinderen.
 Zompe. Moeras, natte weide.
 Zuipe, de. Het zuipen, het drinken.
 Zuiverkens. Onverminderd.
 Zwakken. Zwankend neerzakken.
 Zwee. Zwalpenzwee. Geweldige en gestadige gang.
 Zwingel. Werktuig dienende om te zwingelen. Zwingelmolen.
 Zwingelen. Het vlas, dat geroot is, wordt op den zwingel molen
 gebracht, waar de houtachtige deeltjes tot lemen gebroken
 en uit den bast geslagen worden. Deze zeer lastige bewerking
 noemt men zwingelen.